

תָּא חֲזִי, כֹּל מְזוֹנֵי דְבְנֵי עֲלָמָא מְלַעֲיִלָא קָא אֲתִינן. הֵהוּא
 מְזוֹנָא דְאֲתֵי מִן שְׁמֵיָא וְאַרְעָא, דָּא מְזוֹנָא דְכָל
 עֲלָמָא, וְהוּא מְזוֹנָא דְכוּלָא, וְהוּא מְזוֹנָא גַם וְעַב. וְהֵהוּא
 מְזוֹנָא דְאֲתֵי יִתִיר מֵעֵילָא, הוּא מְזוֹנָא יִתִיר דְקִיקָא,
 קְאֲתֵיָא מֵאַתָּר דְדִינָא אֲשֶׁתְכַח, וְדָא הוּא מְזוֹנָא דְאֲכָלוּ
 יִשְׂרָאֵל כֹּד נִפְקוּ מִמְצָרִים. (יִתִיר דְקִיקָא) מְזוֹנָא
 דְאֲשֶׁתְכַח לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, בְּהֵהוּא זְמַנָא בְּמַדְבְּרָא, מֵאַתָּר
 עֲלָאָה דְאֲקָרִי שְׁמֵים, הוּא מְזוֹנָא יִתִיר דְקִיקָא, דְעֵייל
 יִתִיר לְנַפְשָא מְכֻלָא, וּמִתְפַּרֵּשׁ יִתִיר מְגוּפָא, וְאֲקָרִי לְחַם
 אֲבִירִים.

מְזוֹנָא עֲלָאָה יִתִיר מְכֻלָא, הוּא מְזוֹנָא דְחֲבַרְיָא, אֵינּוּן
 דְמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוּרֵיָתָא, דְאֲכִלֵי מְזוֹנָא דְרוּחָא
 וְנִשְׁמַתָּא, וְלֹא אֲכִלֵי מְזוֹנָא דְגוּפָא כָּלֵל, וְהֵינּוּ מֵאַתָּר
 עֲלָאָה יִקְרָא עַל כָּלָא, וְאֲקָרִי חֲכָמָה. בְּגִינֵי כֹּךְ חֲלִישׁ
 גּוּפָא דְחֲבַרְיָא, יִתִיר מִבְּנֵי עֲלָמָא, דְהָא לָא אֲכִלֵי מְזוֹנָא
 דְגוּפָא כָּלֵל. וְאֲכִלֵי מְזוֹנָא דְרוּחָא וְנִשְׁמַתָּא, מֵאַתָּר
 רְחִיקָא עֲלָאָה, (דף ט"ב ע"א) יִקְרָא מְכֻלָא. וּבְגִינֵי כֹּךְ הֵהוּא
 מְזוֹנָא דְקִיקָא מִן דְקִיקָא, יִתִיר מְכֻלָא. זַכָּאָה חוּלְקִיָּהוּן,
 הָדָא הוּא דְכְתִיב, (קהלת ז) הַחֲכָמָה תַּחֲיֶה בְעַלְיָהּ. זַכָּאָה
 חוּלְקָא דְגוּפָא, דְיִכְיִל לְאַתְזוֹנָא בְּמְזוֹנָא דְנַפְשָא.
 אֲמַר לִיה ר' אֶלְעָזָר, וְדָאֵי הָכִי הוּא. אֲבָל בְּהָאֵי זְמַנָא,

אִיךְ אֲשַׁתְּכַחֵי מְזוֹנֵי אֵלֶיךָ. אָמַר לִיה וְדַאי יְאוֹת שְׂאִילָתָא.
 תָּא חֲזִי, וְדָא הוּא בְּרִירוֹ דְּמִלָּה, מְזוֹנָא קְדַמָּא, הוּא
 מְזוֹנָא דְּכָל עֲלָמָא, הוּא דְּאֲתִיָּא מִן שְׁמַיָּא וְאַרְעָא,
 וְהוּא מְזוֹנָא דְּגוּפָא. (ס"א דְּכָלָא)

מְזוֹנָא דְּהוּא עֲלָאָה מְנִיָּה, הוּא דְּאִיהוּ דְּקִיקָא יִתִּיר,
 וְאַתָּא מֵאַתֵּר דְּדִינָא שְׂרִיָּא, דְּאֶקְרִי צְדָקָה, וְדָא
 הוּא מְזוֹנָא דְּמִסְכְּנֵי. וְרוּזָא דְּמִלָּה, מֵאֵן דְּאֲשֻׁלִּים
 לְמִסְכְּנָא, אֲשֻׁלִּים לִיה אֵת חַד, וְאַתְעֵבִיד צְדָקָה, וְרוּזָא
 דָּא (מִשְׁלֵי י"א) גּוּמֵל נַפְשׁוֹ אִישׁ חֶסֶד. גְּמִילוֹת חֶסְדִּים מִשְׁמַע,
 דְּהָא בְּדִינָא שְׂרִיָּא, וְאֲשֻׁלִּים לִיה חֶסֶד, כְּדִין הוּא רַחֲמֵי.
 מְזוֹנָא עֲלָאָה יִתִּיר מֵאֵלֶיךָ, הוּא מְזוֹנָא עֲלָאָה וַיִּקְרָא,
 מֵאַתֵּר דְּאֶקְרִי שְׁמַיָּם, וְהוּא דְּקִיקָא מְכֻלָּהוּ, וְהוּא
 מְזוֹנָא דְּבְנֵי מְרַעֵי, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (תְּהִלִּים מ"א) יִי' יִסְעֶדְנּוּ
 עַל עֶרְשׁ דְּוֵי כָּל מִשְׁכְּבוֹ הַפְּכַת בְּחֻלְיוֹ. יִי', דְּיִיקָא, מֵאִי
 טַעְמָא. בְּגִין דְּהֵנִי בְּנֵי מְרַעֵי, לֹא אֲתוֹנֵי אֱלֹא בְּהוּא
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִמֶּשׁ. (וּמֵאִי אִיהוּ, חֵלֶב וְדָם. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב יַחֲזַקְא לְ
 מִד) לְהַקְרִיב לִי חֵלֶב וְדָם. וְדָא הוּא מְזוֹנָא מֵאַתֵּר דְּאֶקְרִי
 שְׁמַיָּם, וְהוּא יִקְרָא וְעִילָאָה דְּקִיקָא מְכֻלָּא)

מְזוֹנָא עֲלָאָה קְדִישָׁא וַיִּקְרָא דָּא הוּא מְזוֹנֵי דְּרוּחִין
 וְנִשְׁמָתִין, וְהוּא מְזוֹנָא דְּאַתֵּר רַחֲמֵי עֲלָאָה, (ס"א
 מִהוּא אֲתֵר דְּאֶקְרִי נֹעַם יי'). וַיִּקְרָא מְכֻלָּא, הוּא מְזוֹנָא דְּחַבְרֵיָּא

דְּמִשְׁתְּדִלִי בְּאוֹרֵייתָא, וְהוּא מְזוֹנָא דְאַתִּי מִחֲכָמָה עֲלָאָה.
 מַאי טַעְמָא מֵאַתֵּר דָּא. בְּגִין דְּאוֹרֵייתָא נִפְקָא (בראשית מ"ז
 ע"ב, ויקרא קפ"ו ע"ב וקצ"ב ע"ב) מִחֲכָמָה עֲלָאָה, וְאִינוּן דְּמִשְׁתְּדִלִי
 בְּאוֹרֵייתָא, עֵיילִי בְּעֵקְרָא דְשִׁרְשָׁהָא, וְעַל דָּא, מְזוֹנָא
 דְּלַהוֹן, מֵהָהוּא אַתֵּר עֲלָאָה קְדִישָׁא קָא אַתִּיא.

אַתָּא ר' אֶלְעָזָר, וְנָשִׁיק יְדוּי. אָמַר, זַכָּאָה חוּלְקִי
 דְּקְאִימְנָא בְּמִלִּין אֲלִין. זַכָּאָה חוּלְקִיהוֹן
 דְּצְדִיקֵי, דְּמִשְׁתְּדִלִי בְּאוֹרֵייתָא יִמְמָא וְלִילִי, דְּזַכִּי לֹון
 בְּהַאי עֲלָמָא, וּבְעֲלָמָא דְאַתִּי, דְּכְתִיב, (דברים ל) כִּי הוּא
 חֵיידָ וְאוֹרָךְ יִמֶיךָ.

(שמות טז) הַנְּנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. רַבִּי יוֹסִי פִתַּח,
 (תהלים קמז) פּוֹתַח אֶת יַדְךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכֹל חַי רְצוֹן. מַה
 כְּתִיב לְעֵילָא, עֵינֵי כָל אֱלֹהִיךָ יִשְׁבְּרוּ. כָּל אִינוּן בְּנֵי
 עֲלָמָא, מִצְפָּאן וְזַקְפָּאן עֵינֵין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין
 כְּךָ, (ס"א אב"ל) כָּל אִינוּן בְּנֵי מְהִימְנוּתָא בְּעָאן (ס"א אצטריכו
 למבעי) בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, לְשִׁאלָא מְזוֹנֵיהוּ מְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא, וְלְצִלָּאָה צְלוֹתְהוֹן עֲלֵיהָ.

מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּכָל מָאן דְּמִצְלִי צְלוֹתִיהָ לְגַבִּי קוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא עַל מְזוֹנֵיהָ, גָּרִים דִּיתְבַּרְךָ כָּל יוֹמָא עַל
 יְדוּי, הֵהוּא אֵילָנָא דְּמִזוֹן דְּכָלָא בֵּיהָ. (וטעמא דמלה תהלים ס"ח)
 בְּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם) וְאַף עַל גַּב דְּאַשְׁתַּכַּח עִמִּיהָ, בְּעֵי

לְמִשְׁאֵל קָמִי קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְצִלָּאָה צְלוֹתָא עַל
מְזוֹנָא כָּל יוֹמָא, בְּגִין דִּישְׁתַּכְחוּ עַל יְדוּי בְּרַפְאן כָּל יוֹמָא
וְיוֹמָא לְעִילָא, וְדָא הוּא בְּרוּךְ יְיָ יוֹם יוֹם.

וְעַל דָּא, לָא לְבַעֵי לִיָּה לְאִינְשׁ לְבִשְׁלָא מְזוֹנָא, מִן יוֹמָא
לְיוֹמָא אַחֲרִינָא, דְּלָא לְעַכְב יוֹמָא לְיוֹמָא אַחֲרָא.
הֵדָא הוּא דְכַתִּיב וַיֵּצֵא הָעַם וּלְקַטּוּ דְבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. יוֹם
בְּיוֹמוֹ, דְּיִיקָא. בַּר מְעַרְב שַׁבַּת לְשַׁבַּת, כְּמָה דְאֻקְיָמְנָא.
וּכְדִין אֲשַׁתְּכַח קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא מְלֵא בְּרַפְאן בְּכָל יוֹמָא.
וּכְדִין כְּתִיב פּוֹתַח אֶת יַדְךָ וְגו'. מְאִי רְצוֹן. הֵהוּא רְצוֹן
דְּאֲשַׁתְּכַח מֵעֲתִיקָא קְדִישָׁא, וְנִפְיֵק מִנִּיָּה רְצוֹן,
לְאֲשַׁתְּכַח מְזוֹנֵי לְכֻלָּא. וּמֵאן דְּשָׂאִיל מְזוֹנֵי בְּכָל יוֹמָא
וְיוֹמָא, הֵהוּא אֲקָרִי בְּרָא מְהִימְנָא, בְּרֹזָא דְבְּגִינִיָּה
מִשְׁתַּכְחוּ בְּרַפְאן לְעִילָא.

ר' אַבָּא פִּתַּח וְאָמַר, (תה ל י מ ק מ ז) רוֹצֵה יְיָ אֶת יִרְאָיו אֶת
הַמִּיחֲלִים לְחַסְדּוֹ, כְּמָה אֵית לְהוּ לְבָנֵי נְשָׂא לְמַהֲרָה
בְּאַרְחוּי דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא, וּלְמַהֲרָה בְּאַרְחוּי דְּאֻרִייתָא,
בְּגִין דִּישְׁתַּכְחוּ בְּרַפְאן לְכֻלָּהוּ, לְעֵלָּאֵי וּלְתַתָּאֵי.

דְּתַנִּיא, מַאי דְכַתִּיב, (ישע י ה מ ט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֲתַפְּאֵר.
אַתְפְּאֵר וְדָאֵי. מְאִי מִשְׁמַע. דְּבְּגִין (דף ט"ב ע"ב)

יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא מִתְפְּאֵר לְעִילָא. וּמְאִי
פְּאֵרָא דִּילִיָּה. דְּאֲתַחְבֵּשׁ בְּתַפְּלִין, דְּמִתְחַבְּרָא גְּוֹנֵי
לְאֲתַפְּאֵרָא.

תִּאֲנֵא, רוֹצֵה יִי אֶת יִרְאִיו, רוֹצֵה יִי בִירְאִיו מִבְּעֵי לִיה. מֵאֵי רוֹצֵה יִי אֶת יִרְאִיו, אֶלֶּא רוֹצֵה יִי אֶת יִרְאִיו, כְּלוּמַר, אֶפִּיק הָאֵי רְצוֹן, וּמִתְרַעֵי (נ"א וְאִתְיַדַע) בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לִירְאִיו דְּדַחֲלִין לִיה. וּמֵאֵן אֵינּוֹן יִרְאִיו דְּאֶפִּיק לוֹן הָאֵי רְצוֹן. הֲדַר וְאָמַר, אֶת הַמֵּיחֲלִים לְחַסְדּוֹ, אֵינּוֹן דְּמִצְפָּאן וּמִחֲכָאן בְּכָל יוּמָא וְיוּמָא, לְמַבְעֵי מְזוּנֵיהוּ מִן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִשְׁמַע דְּכְתִיב אֶת הַמֵּיחֲלִים לְחַסְדּוֹ.

רַבִּי יִיסָא סָבָא, לָא אֶתְקִין סְעוּדַתָּא בְּכָל יוּמָא, עַד דְּבַעַא בְּעוּתִיָּה קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל מְזוּנֵי. אָמַר, לָא נִתְקִין סְעוּדַתָּא, עַד דְּתִתְיָהִיב מִבֵּי מַלְכָּא. לְבַתֵּר דְּבַעֵי בְּעוּתִיָּה קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָוּה מְחַפְּהָ שְׁעֵתָא חֲדָא, אָמַר הָא עֵידוֹן דְּתִתְיָהִיב מִבֵּי מַלְכָּא, מִכָּאן וְלַהֲלָאָה אֶתְקִינּוּ סְעוּדַתָּא. וְדָא הוּא אֲרַחָא, דְּאֵינּוֹן דְּחֲלִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּחֲלִי חֲטָאָה.

אֵינּוֹן חֵיבֵיָּא דְּאֶזְלִין עֲקִימִין בְּאֲרַחֵי אֲוֵרֵייתָא, מֵה פְּתִיב בְּהוּ. (ישעיה ד) הוּי מִשְׁפִּימֵי בְּבִקְרָ שִׁכְרָ יִרְדְּפוּ. וְעַל דָּא רוֹצֵה יִי אֶת יִרְאִיו אֶת הַמֵּיחֲלִים לְחַסְדּוֹ. לְחַסְדּוֹ דְּיִיקָא. (ס"א וּבְהָא) אֲשֶׁתְּמוּדְעָן אֵינּוֹן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא בְּכָל יוּמָא וְיוּמָא, הֲדָא הוּא דְּכְתִיב, וַיֵּצֵא הָעָם וְלָקְטוּ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. יוֹם בְּיוֹמוֹ קָאמַר, וְלֹא דְּבַר יוֹם לְיוֹם אַחַר.

וְכָל כֶּף לְמָה. לְמַעַן אֲנִסְנוּ הַיֵּלֶךְ בְּתוֹרַתִי אִם לֹא בְכָאן
 אֶשְׁתַּמּוּדְעַן אֵינּוֹן בְּנֵי מְהִימְנוֹתָא, דְּכָל יוֹמָא וַיּוֹמָא
 אֵינּוֹן אֲזִילִי בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל בְּאוֹרֵייתָא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר
 מִהֲכָא, (משלי יג) צְדִיק אוֹכֵל לְשׁוֹבַע נִפְשׁוֹ, בְּתַר דְּשַׁבַּע
 נִפְשִׁיהּ מִלְּצִילִי וְלִמְקָרִי בְּאוֹרֵייתָא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, תָּא חֲזִי, עַד לָא יְהֵב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא אוֹרֵייתָא לְיִשְׂרָאֵל, אֲבַחִין בֵּין אֵינּוֹן בְּנֵי
 מְהִימְנוֹתָא, וּבֵין אֵינּוֹן חֲיִיבֵיָא דְלָאוּ אֵינּוֹן בְּנֵי
 מְהִימְנוֹתָא, וְלָא קִיִּימִין בְּאוֹרֵייתָא. וּבַמָּה אֲבַחִין לֹון.
 בְּמִן. כְּמָה דְּאֶתְמַר אֲנִסְנוּ. וְכָל אֵינּוֹן דְּאֶשְׁתַּכְחוּ דְּאֵינּוֹן
 בְּנֵי מְהִימְנוֹתָא, רָשִׁים לִיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּרָשִׁימוּ
 דְּכִתְרָא דְּחֶסֶד, כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר הַמִּיחֲלִים לְחֶסֶדוֹ, וְעַל
 דָּא לְמַעַן אֲנִסְנוּ. וְכָל אֵינּוֹן דְּלָא מִשְׁתַּכְּחִי בְּנֵי
 מְהִימְנוֹתָא, אֲעֵדִי מַנִּיִּיהוּ כְּתָרָא עֲלָאָה דָּא. וּמִנָּא אֲכַרִּיז
 וְאָמַר, (משלי יג) וּבִטָּן רְשָׁעִים תַּחֲסֹר. וְעַם כָּל דָּא לֹא הָעֵדִיף
 הַמְרָבָה וְהַמְמַעִיט לֹא הָחֲסִיר.

תָּאנָא, בְּהֵוָא שְׁעָתָא אֶשְׁתַּלִּימוּ יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא,
 כְּגִוּוֹנָא דְּלַעִילָא, כְּמָה דְּאוֹקִימָנָא, דְּכְתִיב,
 (שמות טו) וַיִּבּוֹאוּ אֱלִימָה וְשָׁם שְׁתִּים עֶשְׂרֵה עֵינּוֹת מַיִם
 וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וְגו'. וְאֶתְתַּקַּף אֵילָנָא קְדִישָׁא, בְּתַרִּיסַר
 תַּחּוּמִין, בְּאַרְבַּע סְטָרֵי עֲלֵמָא. וְאֶתְתַּקַּף בְּשִׁבְעֵין עַנְפִין,
 וְכָלָא כְּגִוּוֹנָא דְּלַעִילָא.

בַּהֲהִיא שַׁעְתָּא, נְטִיף טְלָא קְדִישָׁא, מִעֲתִיקָא סְתִימָאָה,
 וּמְלִיא לְרִישֵׁיהּ דְּזֻעִיר אַנְפִּין, אֲתֵר דְּאַקְרִי
 שְׁמִים. וּמַהֲהוּא טְלָא דְנַהוּרָא עֲלָאָה קְדִישָׁא, הָוּה נְגִיד
 וְנַחֲתִית מְנָא לְתַתָּא. וְכַד הָוּה נַחֲתִית, הָוּה מִתְפָּרֵשׁ גְּלִידִין
 גְּלִידִין, וְאַקְרִישׁ לְתַתָּא. הֲדָא הוּא דְכֻתִּיב דִּק פִּכְפוּר עַל
 הָאָרֶץ.

כָּל אֵינּוֹן בְּנֵי מְהִימְנוּתָא, נִפְקִי וְלִקְטִי, וּמִבְּרַכָּאן שְׁמָא
 קְדִישָׁא עָלֵיהּ. וְהוּא מְנָא, הָוּה סְלִיק רִיחִין דְּכָל
 בּוֹסְמִין דְּגִנְתָּא דְּעֵדוֹן, דְּהָא בֵּיהּ אֲתַמְשֵׁף וְנַחֲתִית לְתַתָּא.
 שְׁוִיָּה לְקַמִּיָּה, בְּכָל טַעְמָא דְּאִיהוּ בְּעֵי, הָכִי טַעִים לִיָּה,
 וּמִבְּרַךְ לְמַלְכָּא קְדִישָׁא עֲלָאָה.

וְכִדִּין מִתְבְּרַךְ בְּמַעוּי, וְהוּה מְסַתְּפַל וַיִּדַע לְעִילָא,
 וְאַסְתְּכִי בְּחַכְמָה עֲלָאָה, וְעַל דָּא אֲקָרוּן דוּר
 דְּעָה. וְאַלִּין הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא, וְלַהוֹן אֲתִיְהִיבַת
 אֲוִרִיָּתָא לְאַסְתְּפְּלָא בְּהַ, וְלַמְנַדַּע אֲרַחָהָא.

וְאֵינּוֹן דְּלָא אֲשַׁתְּכְּחוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא, מַה פְּתִיב בְּהוּ,
 שְׁטוּ הָעַם וְלִקְטוּ. מַאי שְׁטוּ. שְׁטוּתָא הוּוּ

(במדבר יא) שְׁטוּ הָעַם וְלִקְטוּ. מַאי שְׁטוּ. שְׁטוּתָא הוּוּ
 נְסִיבִי לְגַרְמִיָּהּ, בְּגִין דְּלָא הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא. מַה פְּתִיב
 בְּהוּ. וְטַחְנוּ בְּרַחִים אוּ דְּכּוּ בְּמִדּוּכָה וְגו'. מֵאֵן אֲטַרַח (דף ט"ג ע"א)

לֹוֹן כָּל הָאִי. אֶלָּא דְּאֵינּוֹן לָא הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא.
 כְּגִוּוֹנָא דָּא, אֵינּוֹן דְּלָא מְהִימְנֵי בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוא, לֹא בַעֲאן לְאִסְתַּכְלָא בְּאַרְחוּי, וְאִינּוּן בַּעֲאן
 לְאַטְרַחָא גְרַמְיֵיהוּ כָּל יוֹמָא בְּתַר מְזוֹנָא, יִמְמָא וְלֵילֵי,
 דְלִמָּא לֹא סָלִיק בִּידֵייהוּ פִּתְא דְנִהֲמָא. מֵאן גְּרִים לֹון
 הָאִי. בְּגִין דְלָאוּ אִינּוּן בְּנֵי מְהִימְנוּתָא. אוּף הָכָא, שְׁטוּ
 הָעָם וְלִקְטוּ, שְׁטוּ בְשִׁטּוּתָא דְגְרַמְיֵיהוּ, וּבַעֲאן לְאַטְרַחָא
 עָלֵיהּ, הֵדָא הוּא דְכְתִיב, וְטַחֲנוּ בְרַחֲמִים. בְּתַר כָּל טְרַחָא
 דָּא, לֹא סָלִיק בִּידֵייהוּ, אֶלָּא דְכְתִיב וְהָיָה טַעֲמוֹ כְּטַעֲם
 לְשֵׁד הַשָּׁמֶן. וְלֹא יִתִּיר. מֵאן גְּרִים לֹון הָאִי, בְּגִין דְלָא
 הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵאִי לְשֵׁד הַשָּׁמֶן. אֵיכָא דְאִמְרֵי, דְלִישׁ
 בְּמִשְׁחָא, כְּתַרְגוּמוֹ. וְאֵיכָא דְאִמְרֵי, מַה הַשֵּׁד
 אֲתַחְזֹר לְכַמָּה גְּווּנִין, אוּף מְנָא, אֲתַחְזֹר לְכַמָּה גְּווּנִין.
 רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, לְשֵׁד הַשָּׁמֶן, יִנְיָקָא דְמִשְׁחָא.
 רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אִישׁ לְפִי אֶכְלוּ לְקַטּוּ. וְכִי מֵאן דְאֶכִּיל
 קַמְעָא, לְקִיט קַמְעָא, וּמֵאן דְאֶכִּיל יִתִּיר, לְקִיט
 יִתִּיר, וְהָא כְּתִיב לֹא הֶעֱדִיף הַמְּרֻבָּה וְהַמְּמַעֵיט לֹא
 הֶחְסִיר. אֶלָּא לְפּוּם אִינּוּן דְאֶכְלִין לְקַטִּין. מִשְׁמַע אֶכְלוּ,
 מֵאן דְהוּא אֶכִּיל לֵיהּ, וּבְגִינֵי כֶּךָ לֹא כְּתִיב אֶכִּילְתוּ.
 מֵאִי קָא מִיִּרֵי. אֶחֱיד בַר נָשׁ בַּעֲבָדָא, אוּ בְּאִמְתָּא,
 וְאָמַר דְהוּא דִילֵיהּ. אֲתָא חֲבָרִיָּה, וְאָמַר, הָאִי
 עַבְדָּא דִילֵי הוּא. קָרִיבוּ לְקַמִּיָּה דְמִשְׁשָׁה לְדִינָא, אָמַר לֹון

כָּמָה נִפְשָׁן בְּבֵיתְךָ, וְכָמָה נִפְשָׁן בְּבֵיתִיהָ דְדִין, אָמַר
 כֹּה וְכֹה. וְהָהוּא שְׁעֵתָא אָמַר לֹון מִשָּׁה, לְקָטוּ מְחָר, וְכָל
 חַד מְנַיִכוּ יֵיתִי לְגַבְאִי. לְמְחָר, נִפְקוּ וְלְקָטוּ, וְאַתְיִין קָמִי
 מִשָּׁה, שְׁוִיִין קָמִיהָ מְנָא, הָוּה מְדִיד לִיהָ. אִי הָהוּא עֲבָדָא
 דְדִין, אֲשַׁכַּח הָהוּא עוֹמְרָא דְעֲבָדָא, בְּהָאִי מְנָא. דְהָא חַד
 עוֹמְרָא לְכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ מִבֵּיתִיהָ. מְדִיד לְדִין, וְאַשְׁתַּכַּח
 חֶסְרָא, הָהוּא מִיכְלָא דְעֲבָדָא, בְּהָהוּא מְנָא דִילִיָּה, וְחַד
 עוֹמְרָא לְכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ מִבֵּיתִיהָ. אָמַר עֲבָדָא דְדִין הוּא,
 הָדָא הוּא דְכְתִיב אִישׁ לְפִי אָכְלוּ לְקָטוּ וְכְתִיב עֹמֵר
 לְגִלְגֻלַת מִסְפָּר נֶפְשֵׁיכֶם.

אָמַר ר' (נ"א י"סא) חֵיִיא, כְּתִיב, (שמות טז) עָרַב וַיִּדְעֶתֶם כִּי יִי
 הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֶת
 כְּבוֹד יִי. עָרַב וַיִּדְעֶתֶם, בְּמֵאִי יִנְדְעוּן. אֲלָא הָכִי תֵאנָא,
 בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא אֲשַׁתְּכַחוּ נִימוּסֵי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא.
 בְּצַפְרָא, אֲתַעֵר חֶסֶד בְּעֵלְמָא. בְּהָהוּא זְמַנָּא דְאֶקְרִי עָרַב,
 תִּלְיָא דִינָא בְּעֵלְמָא, וְהָא אוּקְמוּיָהּ, דְבְּגִינֵי כֹה, יִצְחָק
 תִּקְנוּ תְּפִלַּת הַמְּנַחָה. (מאי קא מִיירִי) וְעַל דָּא, עָרַב וַיִּדְעֶתֶם, כִּד
 אֲתַעֵר דִינָא בְּעֵלְמָא, תִּנְדְעוּן, דְּבַהָהוּא דִינָא אֶפִיק יִי
 יִתְכוּן מִמְצְרַיִם. וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד יִי דְהָא בְּהָהוּא
 זְמַנָּא אֲתַעֵר חֶסֶד בְּעֵלְמָא וַיִּתֵּן לָכוּ לְמִיכָל.

ר' חֵיִיא אָמַר אִיפְכָא, מַה כְּתִיב לְעֵילָא, בְּשַׁבְתָּנוּ עַל

סִיר הַבֶּשֶׂר וְגו'. בִּיה שַׁעֲתָא, אֲתַעַר עָרַב, דִּהְהוּא זְמָנָא
 דְּאֲתַעַר דִּינָא, אֲתַעַר נְמִי חֶסֶד בְּעֶלְמָא. הִדָּא הוּא
 דְּכַתִּיב, וַיִּדְעֶתֶם כִּי יִי הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.
 תְּנַדְעוּן הֵהוּא חֶסֶד דְּעַבַד עִמְכוּן, בְּזִמְנָא דְּדִינָא וְאַפִּיק
 יִתְכוּן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם. וּבְקָר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד יִי,
 כְּבוֹד יִי הָא יִדִיעַ. וְכָל כֶּךָ לְמָתָה. בְּשִׁמוּעַ יִי אֶת
 תְּלַנּוּתֵיכֶם וְגו'.

אָמַר ר' יִיסָא, לָא שָׁנִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִימוּסוּי, בַּר
 דְּאִינוּן חֵיבֵי עֶלְמָא שְׁנַיִן לֹוֹן, וּמֵהֶפְכֵי רַחֲמֵי
 לְדִינָא, כְּמָה דְּאֲתַמַּר.

תַּאנִּי ר' אֶלְעָזָר, מֵהֵאִי מָנָא זְמִינִן צְדִיקָיָא לְמִיכַל
 לְעֶלְמָא דְּאֲתִי, וְאִי תִימָא בְּהֵאִי גְוּוּנָא. לָא. אֶלָּא
 יִתִיר, דִּלָּא הוּוּה כֶּן לְעֶלְמִין. מֵאִי אִיהוּ. כְּמָה דְּאֹקִימָנָא
 דְּכַתִּיב, (תהלים כז) לַחֲזוֹת בְּנַעַם יִי וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ. וְכַתִּיב
 (ישעיה סד) עֵינַי לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זֹולָתָךְ וְגו'.

(שמות טז) רָאוּ כִּי יִי נָתַן לָכֶם הַשֶּׁבֶת. ר' חֲזַקְיָה פִתַּח (תהלים
 קל) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קְרָאתִיךְ יִי. שִׁיר
 הַמַּעֲלוֹת סָתָם, וְלָא פָרִישׁ מֵאֵן אָמְרוּ. אֶלָּא שִׁיר
 הַמַּעֲלוֹת, דְּזְמִינִן (דף ס"ג ע"ב) כָּל בְּנֵי עֶלְמָא לְמִימַר, דְּזְמִין
 הָאִי שִׁיר לְמִימְרֵיהּ לְדָרֵי עֶלְמָא.

וּמֵאִי הוּא מִמַּעַמְקִים קְרָאתִיךְ. הָכִי תַאנָּא, כָּל מֵאֵן

דְּמַצְלֵי צְלוֹתָא קָמִי מַלְכָּא קִדְיִשָּׁא, בְּעֵי לְמַבְעֵי בְּעוֹתִיָּה,
 וְלִצְלָאָה (ויקרא ע"א) מַעֲמָקָא דְּלִבָּא, בְּגִין דִּישְׁתַּכַּח לְבֵיָּה
 שְׁלִים בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַיְכֹוִין לְבָא וְרַעוּתָא. וּמִי אָמַר
 דְּוֹד הָכִי, וְהָא פְּתִיב, (תהלים קיט) בְּכָל לְבַי דְּרִשְׁתִּיךְ. וְדָא
 קָרָא סְגִי, מֵאִי בְּעֵי מִמַּעֲמָקִים.

אֲלָא הָכִי תָאנָא, כָּל בַּר נָשׁ דְּבְעֵי בְּעוֹתִיָּה קָמִי מַלְכָּא,
 בְּעֵי לְכוּוֹנָא דְּעֵתָא (נ"א לְבָא) וְרַעוּתָא, מַעֲיָקָרָא דְּכָל
 עֲקָרִין, לְאַמְשַׁכָּא בְּרַפָּאן מַעֲמָקָא דְּבִירָא, (נ"א דְּכָלָא) בְּגִין
 דִּינִגִּיד בְּרַפָּאן מִמְּבוּעָא דְּכָלָא. וּמֵאִי הוּא. הֵהוּא אֲתַר
 דְּנַפְיָק מְנִיָּה, וְאַשְׁתַּכַּח מְנִיָּה, הֵהוּא נְהָר, דְּכְתִיב, (בראשית
 ב) וְנָהָר יוֹצֵא מִעֵדֶן. וְכְתִיב (תהלים מו) נָהָר פִּלְגָיו יִשְׁמְחוּ עִיר
 אֱלֹהִים. וְדָא אֲקָרִי מִמַּעֲמָקִים. (מ"ט ע"א) עֲמָקָא דְּכָלָא,
 עֲמָקָא דְּבִירָא, דְּמְבוּעֵין נַפְקִין וְנִגְדִין לְבָרְכָא כָּלָא. וְדָא
 הוּא יִשְׁרוּתָא לְאַמְשַׁכָּא בְּרַפָּאן מַעֲיָלָא לְתַתָּא.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, (בראשית רל"ד ע"א, ויקרא רפ"ה א' ב', רצ"ז ע"ב) כִּד
 עֲתִיקָא סְתִימָאָה דְּכָל סְתִימִין, בְּעֵי לְזַמְנָא בְּרַפָּאן
 לְעֵלְמִין, אֲשֶׁרִי כָּלָא, וְאַכְלִיל כָּלָא, בְּהֵאִי עֲמִיקָא
 עֲלָאָה, וּמַהֲכָא שְׂאִיב וְאַתְנַגִּיד בִּירָא (נ"א נְהָרָא) דְּנַחְלִין
 וּמְבוּעֵין אֲתַנְגִּידוּ מְנִיָּה, וּמִתְשַׁקִּיין מְנִיָּה כָּלָהוּ. וּמֵאִן
 דְּמַצְלֵי צְלוֹתִיָּה, בְּעֵי לְכוּוֹנָא לְבָא וְרַעוּתָא, לְאַמְשַׁכָּא
 בְּרַפָּאן מֵהֵהוּא עֲמִיקָא דְּכָלָא, בְּגִין דִּיתְקַבַּל צְלוֹתִיָּה,
 וְיִתְעַבִּיד רַעוּתִיָּה.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵיהֶם אִישׁ אֶל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בִּקְרָא. אָמַר
 רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, מִתְבָּרַךְ עֲלֵמָא
 מִהֵוּא יוֹמָא עֲלָאָה, דְּהָא כָּל שִׁיתָא יוֹמִין מִתְבָּרַכְאן
 מִיוֹמָא שְׁבִיעָאָה. וְכָל יוֹמָא יְהִיב מִהֵוּא בְּרָכָה דְקַבִּיל
 בְּהֵוּא יוֹמָא דִּילֵיהּ.

וְעַל דָּא מֹשֶׁה אָמַר, אִישׁ אֶל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בִּקְרָא. מַאי
 טַעמָא. בְּגִין דְּלֹא יְהִיב, וְלֹא יוֹזִיף יוֹמָא דָּא
 לְחַבְרִיָּה, אֶלָּא כָּל חַד וְחַד שְׁלִיט בְּלַחֲדוּי, בְּהֵוּא יוֹמָא
 דִּילֵיהּ. דְּהָא לֹא שְׁלִיט יוֹמָא בְּיוֹמָא דְחַבְרִיָּה.

בְּגִינֵי כַּךְ, כָּל אֵינּוֹן (נ"א אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא מִתְבָּרַךְ מִהֵוּא יוֹמָא
 עֲלֵאָה יוֹמָא שְׁבִיעָאָה וּמִתְבָּרַכַן כָּל שִׁיתָא יוֹמִין כָּל חַד וְחַד בְּלַחֲדוּי וְכָל יוֹמָא
 יְהִיב בְּיוֹמָא דִּילֵיהּ מִהֵוּא בְּרָכָה דְקַבִּיל מִהֵוּא יוֹמָא עֲלֵאָה וְעַל דָּא מֹשֶׁה אָמַר אִישׁ אֶל
 יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בִּקְרָא דְהָא לֹא שְׁלִיט יוֹמָא בְּיוֹמָא דְלֵאוּ דִּילֵיהּ וְכָל אֵינּוֹן) חֲמִשָּׁא יוֹמִין
 שְׁלִיטִין בְּיוֹמֵיהּ, וְאַשְׁתַּכַּח בֵּיהּ, מַה דְקַבִּילוּ, וְיוֹמָא
 שְׁתִּיתָאָה אֲשַׁתַּכַּח בֵּיהּ יִתִּיר. וְאַזְלָא הָא, כְּהָא דְאָמַר רַבִּי
 אֶלְעָזָר, מַאי דְכָתִיב יוֹם הַשְּׁשִׁי, וְלֹא אֲתַמַּר הָכִי בְּכָל
 שְׁאָר יוֹמִין. אֶלָּא הָכִי אֻקְמוּהָ, הַשְּׁשִׁי. דְאַזְדוּגָא (דְאַזְדוּמְנָא)
 בֵּיהּ מְטְרוֹנִיתָא. לְאַתְקַנָּא פְּתוּרָא לְמַלְכָא, וּבְגִין כַּךְ,
 אֲשַׁתַּכַּחוּ בֵּיהּ תְּרִין חוּלְקִין, חַד לְיוֹמֵיהּ, וְחַד לְתַקוּנָא,
 בְּחֻדוּתָא דְמַלְכָא בְּמְטְרוֹנִיתָא.

וְהֵוּא לִילֵיא, חֻדוּתָא דְמְטְרוֹנִיתָא בְּמַלְכָא, וְזוּגָא
 דְלַהוֹן, וּמִתְבָּרַכְאן כָּל שִׁיתָא יוֹמִין, כָּל חַד וְחַד

בְּלַחֲדוּי. בְּגִין כֶּן, בְּעֵי בַר נַשׁ לְסִדְרָא פְתוּרִיה בְּלִילִיא
 דְּשַׁבְּתָא, בְּגִין דְּשָׂאֲרֵי עָלִיה בְּרַכָּאן מְלַעֲלָא, וּבְרַכָּתָא
 לָא אֲשַׁתְּכַח עַל פְּתוּרָא רִיקְנִיא, (וְהוּא לִילִיא חֲדוּתָא דְּמִסְרוּנִיתָא
 בְּמִלְכָּא זְוּגָא דְּלַהוֹן) בְּגִין כֶּן, תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים דִּידְעִין רָזָא דָא,
 זְוּגָא דְּלַהוֹן מְעָרְב שַׁבַּת לְעָרְב שַׁבַּת.

רְאוּ פִי יִי' נָתַן לָכֶם הַשַּׁבָּת, מֵאֵי שַׁבַּת. יוֹמָא דְּבֵיה
 בְּיַחֲזִין שְׂאֵר יוֹמִין, וְהוּא כְּלָלָא דְּכָל אֵינּוֹן שְׂיִתָּא
 אַחֲרָנִין, וּמַצִּיה מִתְּבָרְכִין. רַבִּי יִיסָא אָמַר, וְכֵן נָמִי כְּנִסְת
 יִשְׂרָאֵל אֲקָרִי שַׁבַּת, בְּגִין דְּאִיהִי בֵּת זְוּגוֹ, וְדָא הִיא כְּלָה.
 דְּכְתִיב (שְׁמוֹת לֵא) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הִיא לָכֶם.
 לָכֶם וְלֹא לְשָׂאֵר עַמִּין, הֵדָא הוּא דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת לֵא) בֵּינֵי
 וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְדָא הִיא אַחֲסַנַת יְרוּתַת עֲלָמִין
 לְיִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא, כְּתִיב (יִשְׁעִיָּה נַח) אִם תָּשִׁיב מִשַּׁבַּת רַגְלְךָ
 וּגו' וּבְאַתְרֵיה אֻקְיָמְנָא מְלִי.

כְּתִיב אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. מִמְּקוֹמוֹ.
 תַּנִּינָן, מִהֵוּא מְקוֹם דְּאַתְחָזִי לְמַהֲךָ. וְרָזָא דְּמִלָּה
 דְּכְתִיב, (יִחֻזְקָא ל א) בְּרוּךְ כְּבוֹד יִי' מִמְּקוֹמוֹ, וְדָא אִיהוּ מְקוֹם.
 וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת א) כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָתָּה עוֹמֵד
 עָלָיו אֲדַמַּת קֹדֶשׁ הוּא. אָתָּר יְדִיעָא קָרִינָן לִיה מְקוֹם
 דְּאַשְׁתְּמוּדְעָא יְקָרָא עֲלָאָה.

וּבְגִין כֶּן, אֲזַהְרוּתָא לְבַר נַשׁ, דְּקָא מִתְּעַטְרָא בְּעַטְרוּרָא

קְדִישָׁא דְלְעִילָא, דְּלֹא יִפּוּק מִנִּיהּ בְּפוּמִיהּ מְלוּלָא (ע"א ע"ב)
 דְּחוּל, בְּגִין דְּאִי יִפּוּק מִנִּיהּ, קָא (דף ט"ד ע"א) מְחַלְל יוּמָא
 דְּשַׁבְּתָא, בִּידוּי בְּעוּבְדָתָא. בְּרַגְלוּי, לְמַהֲךָ לְבַר מְתָרִין
 אֲלִפִּין אֲמִין. כָּל אֲלִין חֲלוּלָא דְּשַׁבְּתָא אִינוּן.

אֵל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוּמוֹ, דָּא אִיהוּ אֲתֵר יִקְרָא דְּקְדוּשָׁה,
 דְּהָא לְבַר מִנִּיהּ, אֱלֹהִים אַחֲרִים נִינְהוּ. בְּרוּךְ כְּבוֹד
 יי', דָּא כְּבוֹד דְּלְעִילָא. מִמְּקוּמוֹ, דָּא כְּבוֹד דְּלִתְתָא. דָּא
 אִיהוּ רְזָא דְּעֵטְרָא דְּשַׁבְּתָא, בְּגִין כֶּךָ אֵל יֵצֵא אִישׁ
 מִמְּקוּמוֹ. זַפְּאָה חוּלְקִיהּ מֵאן דְּזָכִי לִיקְרָא דְּשַׁבְּתָא זַפְּאָה
 אִיהוּ בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְּאֲתֵי.

(שמות יז) וַיֹּאמֶר יי' אֶל מֹשֶׁה עֲבוֹר לִפְנֵי הָעָם וּגּו'. רַבִּי
 חֲיִיא פְּתַח, (תהלים לד) חוֹנֶה מִלְּאֲךָ יי' סְבִיב לִירְאִיו
 וַיַּחֲלֹצֵם. זַפְּאִין אִינוּן צְדִיקֵי יִיא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 אֲתֵרְעִי בִּיקְרִיהוֹן, יִתִּיר עַל דִּילִיהּ. תָּא חֲזִי, כַּמָּה אִינוּן
 בְּנֵי עֵלְמָא, דְּמַחְרְפִי וּמַגְדִּפִי לְעִילָא, כְּגוֹן סְנַחְרִיב חֲרַף
 וּגְדַף, וְאֲמַר (מלכים ב יח) מִי בְּכָל אֱלֹהֵי הָאָרְצוֹת וּגּו'.
 וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְחִיל, וְלֹא תִבַּע מִנִּיהּ. פִּיּוֹן דְּאוּשִׁיט
 יְדִיהּ עַל חֲזֻקִיהּ, מַה כְּתִיב (מלכים ב ט) וַיֵּצֵא מִלְּאֲךָ יי' וַיִּךְ
 בְּמַחֲנֶה אֲשׁוּר וּגּו'.

יְרַבְּעֵם בֶּן נְבַט הָוָה פָּלַח לְעַבּוּדָה זָרָה, וּמְקַטֵּר לָהּ,
 וּמְזַבַּח לָהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא תִבַּע מִנִּיהּ.

וְכַד אַתָּא עֵדוּ נְבִיאָהּ, וְאַתְנַבֵּי עָלֶיהָ, וְאוֹשִׁיט יָרְבְּעָם
 יָדָא לְקַבְּלֶיהָ, מַה פְּתִיב (מלכים א יג) וְתִיבֵשׁ יָדוּ וְגוֹ', וְלֹא
 יִכַּל לְהַשִּׁיבָה אֱלִינוּ. (ועל דפּלח לעבודתה זרה לא תבע ליה קודשא בריהּ הוא)
 פֶּרְעָה חֲרָף וְגִדְף, וְאָמַר (שמות ה) מִי יִי' וְגוֹ'. וְקוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא לֹא תִבַע מִנֶּיהָ, עַד דְּסָרִיב בְּהוּ
 בְּיִשְׂרָאֵל, דְּכִתִּיב, (שמות ט) עוֹדֶךָ מִסְתּוֹלֵל בְּעַמִּי. (שמות ט)
 הִנֵּה יַד יִי' הוּיָהּ בְּמִקְנֶךָ וְגוֹ', וְכֵן בְּכָל אַתָּר, קוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא תִבַע עֲלִבּוֹנָא דְצַדִּיקֵי אִי יִתִּיר עַל דִּילֶיהָ.
 הֲכָא מִשָּׁהּ, אָמַר עוֹד מְעַט וְסִקְלוֹנִי, אָמַר לִיהּ קוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא, מִשָּׁהּ לֹא עֵידֵן הוּא לְמַתְבַּע עֲלִבּוֹנֶךָ,
 אֲלֵא עֲבוּר לְפָנֵי הָעָם, וְאַחֲמִי מֵאֵן יוֹשִׁיט יָדוּי לְקַבְּלֶךָ,
 וְכִי בְּרִשׁוּתֵיהוּ אַתָּא קָאִים, אוּ בְּרִשׁוּתֵי.
 וּמַטְרָךְ אֲשֶׁר הִכִּיתָ בוּ אֶת הַיָּאֹר קַח בְּיַדְךָ וְהִלַּכְתָּ.

השלמה מזה שמטות (סימן ו)

תְּנִיא אָמַר רַבִּי יוֹסִי גְלִיף הוּהּ חוּטְרָא מִתְרִין סְטְרִין
 מִשְׁמָא קוּדִישָׁא, חַד סְטְרָא דְרַחֲמֵי וְדִינָא בְּאַתּוּן
 גְּלִיפֵן, וְחַד סְטְרָא דִינָא בְּדִינָא נַחֲשׁ עָלֵי צוּר. תָּא חֲזִי
 פְּתִיב (שמות י"ד) וְאַתָּה תֵּרֵם אֶת מֶטְרְךָ וְנָטַח אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם.
 מֵאֵי וְנָטַח, כְּלוּמַר נָטַח בְּחַד גִּיסָא דְגְּלִיפָא בְּרַחֲמֵי
 וְדִינָא, וְכִתִּיב וַיִּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ וְלֹא פְתִיב וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה
 אֶת יָדוֹ. כְּלוּמַר, אֲסִטִּי מִחַד גִּיסָא. וְאִי תִימָא דְגְּלִיף הוּהּ

מִקְדָּמַת דְּנָא נְחָשׁ עָלַי צוּר, אֶלָּא בְּאִסְנָא אֲתַגְלִיף
 דְּכַתִּיב (שמות ד) וַיִּשְׁלִיכֵהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנַחֵשׁ, בְּהֵיחִיָּא שְׁעֵתַי
 אֲתַגְלִיף נְחָשׁ עָלַי צוּר.

וְתָא חַזִּי אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְשָׁמוּי
 הוּוּ (ד'דו) גְּלִיפֵן בְּחוּטְרָא יַעֲבִידוּ אֲתָאן, וְתַנִּיא תְרִין
 אֲתִין אֲתַעֲבִידוּ בִּימָא בְּהֵוּא סֶטֶר דְּסֶטָא מִשֶּׁה בְּרַחְמִי
 וְדִינָא, בּוּזַע יִמָּא לְיִשְׂרָאֵל בִּי"ב שְׁבִילִין וְאֲתִיב בְּדִינָא
 עַל מִצְרָאִי וְאֲטַבַּע לְהוֹן בְּתַהוּמָא. הֵדָּא הוּא דְכַתִּיב, (שמות
 י"ד) וַיָּשָׁב ה' עֲלֵיהֶם אֵת מִי הַיָּם מִהֵיחִיָּא שְׁעֵתָא בְּעָא
 לְאַפְקָא מִיָּא. אֲמַר לִיה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְטִי חוּטְרָא
 מְגִיסָא אוּחְרָא וְתִרִין אֲתָאן אֲתַעֲבִיד בֵּיה, כְּמָה
 דְּאֲתַעֲבִיד מִסְטְרָא אוּחְרָא, חַד אֵת הַכָּא וְחַד אֵת
 בְּמַרְיבָה. אָבַל הַשְּׁתָּא, (שמות י"ז) וְהִפִּיתָ בַּצּוּר, בְּאֵן צוּר,
 בְּהֵאי צוּר, וְסֻלִּיק נְחָשׁ דְּלִזְמָנָא אַחְרָא. אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר
 מֵאִי דְכַתִּיב (במדבר כ) קַח אֵת הַמָּטָה וְהִקְהַל אֵת הָעֵדָה אֲתָה
 וְאַהֲרֹן אַחִיךָ וְדַבַּרְתֶּם. מָהוּ וְדַבַּרְתֶּם.

אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מָנִי לִיה עַל נְחָשׁ דְּהָא אֲתַעֲבִיד בַּצּוּר.
 הַשְּׁתָּא בְּעֵי דְאֲתַעֲבִיד בְּנַחֵשׁ לְאַשְׁלָמָא שְׁמוּי
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאֵלִין אֲתִין, מִשְׁמַע דְּכַתִּיב וְדַבַּרְתֶּם
 וְכַתִּיב (במדבר כ"א) וַיְדַבֵּר הָעָם בְּאַלְהֵים וּבַמִּשֶּׁה. מָה כְּתִיב
 בְּתִרְיָה, וַיִּשְׁלַח ה' בְּעָם אֵת הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים וְגו'. מָה

נָחַשׁ חִילִיָּה בְּפּוּמִיָּה, אוֹף הָכָא בְּפּוּמָא וּמִשָּׁה לָא עֲבַד
הָכִי, אֵלָא הָכָה, מָחָא וְלֹא אֲשֵׁלִים שְׂמָא, אֵלָא חוֹר
בְּקַדְמִיתָא (בְּקַדְמִיתָא) בְּשְׂמָא דְצוֹר וְשִׁבְק שְׂמָא דְנָחַשׁ. הָדָא
הוּא דְכִתִּיב וַיֵּךְ, וְלֹא כְּתִיב וַיְדַבֵּר, כְּמָה דְאֵתְּפַקֵּד,
וּדְבַרְתֶּם. דְּתַנִּינָן צוֹר לְמַעְבַּד, וְנָחַשׁ לְמַלְלָא. (במדבר כ) וַיֵּךְ
אֵת הַסֵּלַע בְּמִטְהוּ פְּעָמַיִם, חַד דְּעֵבֵר וְחַד הַשְּׂתָא.

תְּנִיא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֵּיה שַׁעְתָּא אֲשֵׁתָאֵר שְׂמָא,
כְּלוּמַר דְּלֹא אֲשֵׁתָלִים בַּהּ הוּא אוֹת דְּשִׁבְיָק מִשָּׁה
נָחַשׁ וְלֹא אֲשֵׁתָלִים כָּל שְׂמָא, דְּהָא בְּחַד גִּיסָא אֲשֵׁתָלִים.
בִּימָא מְגִיסָא אוֹחְרָא, שְׂרִי בְּצוֹר וְלֹא אֲשֵׁתָלִים בְּנָחַשׁ.
אָמַר לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עֲבַדְתָּ דְשְׂרִי שְׂמִי וְלֹא
אֲשֵׁתָלִים לְמַעְבַּד אֲתוּוֹן, אוֹף אֵת שְׂרִית, וְלֹא תִשְׁתָּלִים.
(במדבר כ) לֵכֵן לֹא תְבִיאוּ, שְׂרִית לְאֶפְקָא לֹוֹן, וְלֹא תִשְׁתָּלִים
לְאֶעְלָא לֹוֹן לְאַרְעָא. לֵכֵן לֹא תְבִיאוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר
יַדַּע לְבָא דְמִשָּׁה בְּקַדְמִיתָא, דְּדַחִיל כַּד חָמָא נָחַשׁ.
דְּכִתִּיב (שְׁמוֹת ד') וַיִּנָּס מֹשֶׁה מִפְּנֵי לְבָא, חָמָא וְלֹא יַדַּע.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כְּתִיב (במדבר כ"א) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נָחַשׁ נִחְשֵׁת
וַיִּשְׁימֵהוּ עַל הַנֶּסֶךְ, עַל נֶסֶךְ לֹא כְּתִיב אֵלָא עַל הַנֶּסֶךְ.
בְּעָא לְאֵתְקַנָּא מָה דְחָסֵר. אָמַר לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
כְּתִיב (במדבר כ"ז) לְהַקְדִּישְׁנִי בְּמִים, בְּמִים וְלֹא בְּדַבַּר אַחֵר.
כְּשֵׁם שֶׁהִתְחַלַּת בְּמִים, בְּעֵינָא דִישְׁתָּלִים בְּשְׂמִי הַנֶּסֶךְ

בְּמִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אֶתְרָא דְחֶסֶר לָא שְׁלִים אַבְל אֶת
מַגִּיד נִסָּא חֲדָא (נ"א הָכָא).

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פְּתִיב (במדבר כ"א) עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף, עֲשֵׂה
לְךָ, לְתוֹעֲלֶתְךָ. עֲשֵׂה לְךָ, תִּקֵּין מָה דְחֶסֶרְתָּ וְעַם
כָּל זֶה, לָא תִּקֵּן אֶלָּא רֵאִיָּה, שְׁהִיוּ רוּאִים בְּנַחֲשׁ וְחִיִּין,
אַבְל לָא נִקְדַּשׁ שְׂמָא בְּמִים וְאַשְׁתָּאֵר חֶסֶר מִהַשָּׂאֵר.
וְתִקְנַת בְּרֵאִיָּה, (דברים ל"ב) עֲלֵה אֶל הַר הָעֵבְרִים וּרְאֵה, הַנֶּבֶךְ
רוּאֵה בְּעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לָא תַעְבּוֹר (במדבר כ"ז) וְרֵאִיתָ אוֹתָהּ
וְנִאֲסַפְתָּ אֶל עַמְךָ. תָּא חֲזִי דְאַפִּילוּ רֵאִיָּה כִּיּוֹן דְּעַבְד
רֵאִיָּה, בְּהֵאִי אֲשֻׁלִּים לִיָּה רֵאִיָּה, אַבְל לָא אֲשֻׁלִּים שְׂמָא
בְּמִיָּא כְּמוֹ שְׂאֵר כָּל שְׂמָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּשַׁעָה דְאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (במדבר
כ) לְכֵן לָא תִבִּיאוּ. אָמַר מֹשֶׁה, הֵאִי חוּיָא לְתַקְלָא
עֲלֵמָא הוּא. אָמַר לִיָּה מֹשֶׁה, לָאוּ הָכִי, דִּינָא לְחֵיבֵיָּא
וְחִיִּין לְמֵאֲרֵי קְשׁוּט, בְּאוֹתָהּ שַׁעָה דְכְּתִיב (במדבר כ) וּרְאֵה
אוֹתוֹ וְחִי יַדַּע מֹשֶׁה דְרָכֵיו וְהִצְדִּיק עֲלָיו אֶת הַדִּין. פְּתַח
וְאָמַר, (דברים ל"ב) הַצּוֹר תִּמְיָם פִּעְלוּ, דָּא הוּא צוֹר
דְקֶאֱמַרִּינָן (דברים ל"ב) אֵל אֲמוֹנָה וְאִין עוֹל דְכְּתִיב, וּרְאֵה
אוֹתוֹ וְחִי. וְכְּתִיב (שְׁמוּאֵל ב' כ"ב) הָאֵל תִּמְיָם דְרָכּוֹ.

אָמַר ר' חֵיָּא וְהָא תַנִּינָן, אֵל, גְּזֵרַת רַחֲמֵי הוּא כְּמָה
דְאֵת אָמַר (דְּכְתִיב) (במדבר כ"ג) אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם,

(שמות ל"ד) אֵל רַחוּם וְחַנוּן. אָמַר לִיה, לָאוּ הָכִי. דְתַנִּינָן,
 שְׁלֵיט רַחֲמֵי עַל דֵּינָא, אֵל בְּלַחֲדוּי יְכוּלַת הָוּה לִיה
 וְרִשׁוּתִיה הָוּה דִּילִיה. מֵאֵי יְכוּלַת, שׁוּלְטָנוּתָא דְאֵל,
 אֲתַגְבַּר גְּזִירָה דִּילִיה. כְּמָה דְאֵת אָמַר, (בראשית ל"א) יֵשׁ לְאֵל
 יָדַי, וְרִשׁוּתָא דִּילִיה יְכוּלַת דְּעֵינָא בִּישָׂא. כְּמָה דְאֵת אָמַר
 יֵשׁ לְאֵל יָדַי. אָמַר לִיה, וְהָא כְּתִיב (דברים י') הָאֵל הַגָּדוֹל
 הַגְּבוּר, אֵל גָּדוֹל נִצְחָא, אֵל בְּלַחֲדוּי נִצְחָא. וְכְתִיב (דברים
 ל"ב) הַצּוֹר תַּמִּים פָּעָלוּ פִּי כָל דְרָכָיו מִשְׁפָּט. הָא צוּר (דברים
 ל"ב) אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עוֹל, הָא נִחַשׁ עָלַי צוּר.

נְהַדְר לְמִילֵי קַדְמָאֵי, וְכְתִיב (איוב ח) הָאֵל יַעֲוֶה מִשְׁפָּט,
 חַס וְשָׁלוֹם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הַיֵּינּוּ דְכְתִיב (תהלים
 פ"ה) אֲשַׁמְעָה מָה יִדְבַר הָאֵל וְגו'. (שמות ד) וַיִּשְׁלַח יְדוֹ וַיַּחֲזֹק
 בּוֹ וַיְהִי לְמִטָּה בְּכַפּוֹ, כְּמָה דְאֵת אָמַר (דברים כ"ז) מִטָּה
 מִשְׁפָּט, מִטָּה כְּלָפִי חֶסֶד.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי שְׁנַי מְטוֹת הָיוּ, א' שֶׁל מֹשֶׁה וְא' שֶׁל
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מֵאֵי מִשְׁמַע, דְכְתִיב (שמות ד)
 וּמִטָּה הָאֱלֹהִים. דְתַנִּינָן, בְּשַׁעָה שְׁהִיָּה נוּטֵל מֹשֶׁה הַמִּטָּה
 בְּרִשׁוּתוֹ, הָיָה כְּאֵילוֹ שְׁלוֹ. הֵדָא הוּא דְכְתִיב (שמות ד) וַיִּקַּח
 מֹשֶׁה אֶת מִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ, כִּיּוֹן דְאָמַר וַיִּקַּח מֹשֶׁה,
 אֵינִי יוֹדַע שְׁלִקְחוֹ בְּיָדוֹ. אָלָא מָהוּ בְּיָדוֹ, בְּרִשׁוּתוֹ
 בְּיַכְלָתוֹ.

וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרִשְׁוֹתוֹ שֶׁל מִשָּׁה הָיָה, עַד שֶׁהוּקָם
הַמְּשָׁכָן. כִּיּוֹן שֶׁהוּקָם הַמְּשָׁכָן, חָזַר הַמַּטָּה לְפָנַי
הַעֲדוּת וּמִשָּׁה הָיָה נוֹטְלוֹ לַעֲשׂוֹת בּוֹ נְסִים. הֲדָא הוּא
דְּכָתִיב (במדבר כ) וַיִּקַּח מִשָּׁה אֶת הַמַּטָּה מִלְּפָנַי ה', כִּיּוֹן
שֶׁלְקַחְו הָרִי הוּא בְּרִשְׁוֹתוֹ וּכְשָׁלוֹ הָיָה.

אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ, אוֹתוֹ הַמַּטָּה שֶׁל סְנַפְרִינוֹן הָיָה,
וּמִשִּׁשֶּׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית נִבְרָא. כִּמָּה דִּתְנִינוֹן וְהַמְּכַתֵּב
וְהַמַּטָּה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, שֶׁל עֵץ הָיָה. מֵאֵן דְּאָמַר שֶׁל
סְנַפְרִינוֹן הָיָה, דְּכָתִיב (יחזקאל א) כִּמְרֹאֶה אֶבֶן סַפִּיר דְמוֹת
כֶּסֶף, וְכָתִיב (שמות ד) מִטָּה הָאֱלֹהִים. וּמֵאֵן דְּאָמַר שֶׁל עֵץ
הָיָה, כְּדָכָתִיב (שמות ט"ו) וַיֹּרְהוּ ה' עֵץ וְגו' שָׁם שָׁם לוֹ חֶק
וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסְהוּ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִכָּאֵן הָרִי
חֶק וּמִשְׁפָּט לַעֲשׂוֹת נְסִים, חֶק וּמִשְׁפָּט. נַחֲשׁ עָלַי צוּר
דְּכָתִיב (משלי ל) נַחֲשׁ עָלַי צוּר. וְשָׁם נִסְהוּ מִשׁוּם דְּכָתִיב
(שמות ט"ו) וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם.

דְּבַר אַחַר, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִכָּאֵן וּלְהִלָּאָה חֶק
וּמִשְׁפָּט שְׁלֵא יְהֵא נִקְדָּשׁ אֱלֹא בְּמַיִם שְׁנַמְתְּקוּ.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב, כִּי מָרִים הֵם מִכָּאֵן שְׁנִינוּ, יֵשׁ
מַיִם עֲכוּרִים וַיֵּשׁ מַיִם צְלוּלִים, יֵשׁ מַיִם מָרִים וַיֵּשׁ מַיִם
מְתוּקִים. וַיִּצְעַק אֵל ה', לָמָּה צָעַק, מִכָּאֵן שֶׁהִיא בְּצַעַר
בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. אָמַר לוֹ, מִשָּׁה הַנַּחֲשׁ שְׁנַהֲפֵךְ בַּסְּנֵה עֲכָשְׁיוּ

אֶצְטָרֵךְ לְחַקְקָא לִיהּ בְּצוּר, וְתִרְוִיֵיהּ עֲמָדוֹ עַל הַמַּיִם
הַמָּרִים. וְאוֹתָהּ שָׁעָה אֶתְחַקֵּק צוּר בְּנַחֲשׁ שֶׁהִיא בּוֹ קוֹדֵם.
הֵדָא הוּא דְכֻתִּיב (שְׁמוֹת ט"ו) שָׁם שָׁם לּוֹ חֵק וּמִשְׁפָּט.

כִּד אֶתָּא ר' אַבָּא, אֶתּוּ שְׁאִילוּ קָמִיהּ. אָמַר לְהוּ שְׁפִיר
קָאֵמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהֵכִי הוּא, וְאַנָּא אֵיצְטָרִיף
לְגַלְאָה רְזָא דְמַלְאָה, וְהָא חֲזִינָא דְרַבִּי יְהוּדָה גְּלִי לָהּ. אֶלָּא
אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשְׁהָ, מִשְׁהָ הַשְּׁתָּא בְּמִצְרַיִם,
הָיָה הַמַּטֵּה שֶׁל אֶהְרֹן לְדַחֹת הַקֶּשׁ הַשּׁוֹלֵט עַל יִשְׂרָאֵל
בְּמִצְרַיִם. אָבֵל כְּשִׁיבְּאוּ מִמִּצְרַיִם, כִּמָּה מִקְטָרְגִי מְזֻמְנִי
עַל יִשְׂרָאֵל לְדַחֹתָם בַּיָּם, כִּמָּה מַיִם מָרִים נִזְדַּמְנוּ
וְקִטְרָגוּ.

בְּאוּ לַיָּם, בָּא רַהֵב שָׂרוּ שֶׁל מִצְרַיִם וְשֶׁל יָם אָמַר
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשְׁהָ הַרֵם (אֵת מִטְף) וְנִטָּה (אֵת) יְדָךְ.
כִּיּוֹן דְּאָמַר הַרֵם אֵת מִטְף מֵהוּ וְנִטָּה אֵת יְדָךְ, אֶלָּא הַרֵם
אֵת מִטְף נִגְדַּר רַהֵב שָׂרוּ שֶׁל מִצְרַיִם. בְּאוּ לְמָרָה, כִּמָּה מַיִם
מָרִים נִזְדַּמְנוּ אֶצְלָם וְנִצְטָעַר מִשְׁהָ וְצַעֲקָה. הֵדָא הוּא
דְכֻתִּיב (שְׁמוֹת ט"ו) וַיִּצְעַק אֶל ה'. אָמַר לִיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא. מִשְׁהָ, הָרִי לָךְ עֵצָה בְּזוּהָ. הַשְּׁלֵךְ הַמַּטֵּה אֶצְלָם
וְיִתְחַקֵּק נַחֲשׁ עָלֶי צוּר, שְׁנִיָּהֶם בִּיחַד, וַיִּצּוּלוּ. הֵדָא הוּא
דְכֻתִּיב (שֵׁם) וַיּוֹרְהוּ ה' עֵץ וַיִּשְׁלַךְ אֶל הַמַּיִם. עֵץ, כִּמָּה
דְּאֶתְמַר (קֹהֶלֶת י"א) מְקוֹם שִׁיפּוֹל הָעֵץ, שֶׁהוּא עֵצָה, וַיִּשְׁלַךְ